

**MENSEN MET LICHT VERSTANDELIJKE BEPERKING MET MOEILIJK
VERSTAANBAAR GEDRAG**

Boom

COLOFON

Boom Mbo
klantenservice@boom.nl
www.boom.nl

Auteur: Cornelia de Ruiter
Inhoudelijke redactie: Odile Oort en Agnes Schouten

Titel: Mensen met licht verstandelijke beperking met moeilijk verstaanbaar gedrag
ISBN: 978 90 372 7030 3
2e druk / 1e oplage

Bronvermelding: www.vankleefinstituut.nl

© 2026 Boom | All rights reserved. No text & data-mining.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veele-
voudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige
wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische veelevoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel
16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht
(www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale)
leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot
Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die
desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de speci-
fieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom Mbo, te vinden op www.boom.nl.

INHOUD

Werken met dit keuzedeel	4
1 Mensen met (SG)LVB	7
Licht verstandelijke beperking	8
Diagnostische instrumenten	11
Functioneren met LVB	14
LVB groepen	16
Begrippen	19
2 Moeilijk verstaanbaar gedrag	21
Moeilijk verstaanbaar gedrag	22
Signaleren van probleemgedrag	25
Aanpakken probleemgedrag	28
ABC s-methode	29
IJsbergmodel van McClelland	31
Gedragsstoornissen	34
Sterk gedragsgestoord LVB	35
Dubbele en triple diagnose	37
Hulpverlening triple diagnose	39
Begrippen	40
3 Begeleiden en behandelen	43
Professionele relatie	44
Mensen met (SG)LVB begeleiden	46
Ervaringsdeskundige	48
Ondersteuningsbehoefte	49
Behandelplan	51
Behandelplan opstellen	53
In gesprek met een cliënt	57
Valkuilen in gesprekken	60
Cirkel van 8	61
Roos van Leary	64
Motiverende gespreksvoering	67
Oplossingsgericht werken	69
Eigen regie	70
Beschermingsmaatregelen	73
Agressie	75
Wet zorg en dwang	77
Forensische zorg	79
Begrippen	80
4 Sociaal netwerk	83
Naastbetrokkenen	84
Sociaal netwerk	87
Hulpverlener en sociaal netwerk	89
Sociaal netwerk in kaart	89
Sociale kaart	94
Mogelijkheden sociaal netwerk	96
Begrippen	103
5 Uitdaging	105
Je presentatie	106
Terugkijken	107
Index	109

WERKEN MET DIT KEUZEDEEL

Digitale leeromgeving

Bij sommige opdrachten heb je hulpmiddelen nodig. Bijvoorbeeld filmpjes, formulieren of een link naar een website. Deze staan allemaal in de digitale leeromgeving. Het icoontje in de vorm van een wereldbol verwijst naar de digitale leeromgeving. Om hier te komen ga je naar [Boomdigitaal.nl](https://boomdigitaal.nl).

Eerste keer inloggen in de digitale omgeving

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken moet je je licentie activeren.

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.boom.nl/licentie.
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

Mensen met licht verstandelijke beperking met moeilijk verstaanbaar gedrag

Dit keuzedeel gaat over mensen met een licht verstandelijke beperking met moeilijk verstaanbaar gedrag (MVG). In de zorg wordt dit ook vaak aangeduid als (SG)LVB. Dit staat voor 'Sterk Gedragsgestoord Licht Verstandelijk Gehandicapt'. In dit keuzedeel wordt bij deze doelgroep dan ook gesproken over (SG)LVB. Mensen met (SG)LVB zijn meestal verbaal sterk en denken vaak meer te kunnen dan ze daadwerkelijk aankunnen. Ook door de omgeving worden ze snel overschat. Dit kan leiden tot moeilijk verstaanbaar gedrag, probleemgedrag.

Je verdiept je in deze doelgroep. Wat is (SG)LVB? En wat is probleemgedrag? Hoe wordt het veroorzaakt? En hoe ga je ermee om? Hoe begeleid je iemand met (SG)LVB?

De 'SG' in (SG)LVB wordt tussen haakjes gezet omdat niet iedereen met een LVB (lichte verstandelijke beperking) ook sterke gedragsproblemen heeft. De haakjes geven dus aan dat het soms wél, maar niet altijd van toepassing is. Sommige cliënten hebben alleen een LVB, anderen een LVB in combinatie met gedragsproblemen.

Bekijk het filmpje.

De begeleiding van mensen met (SG)LVB is niet altijd makkelijk. Iedere situatie en iedere persoon is anders. Daarvoor heb je begrip, inlevingsvermogen en deskundigheid nodig.

Leerdoelen

1. Je weet wat een licht verstandelijke beperking (LVB) is.
2. Je kent diagnostische instrumenten die je kunt gebruiken om (SG)LVB vast te stellen.
3. Je weet hoe de (sociaal-emotionele) ontwikkeling van iemand met (SG)LVB verloopt.
4. Je weet welke problemen iemand met (SG)LVB kan hebben.
5. Je weet wat moeilijk verstaanbaar gedrag (MVG) is.
6. Je kunt MVG signaleren en in kaart kunt brengen.
7. Je weet hoe je MVG kunt aanpakken.
8. Je weet welke psychiatrische problemen en verslavingen iemand met (SG)LVB kan hebben.
9. Je weet hoe je moet communiceren met mensen met (SG)LVB.
10. Je kunt gesprekstechnieken toepassen bij mensen met (SG)LVB.

11. Je kunt een behandelplan opstellen.
12. Je kunt het gedrag van iemand met (SG)LVB beïnvloeden.
13. Je weet welke wet- en regelgeving van toepassing is op iemand met (SG)LVB.
14. Je weet wat een sociaal netwerk is.
15. Je kunt een sociaal netwerk in kaart brengen.
16. Je kunt het sociale netwerk van iemand met (SG)LVB ondersteunen.
17. Je kunt iemand met (SG)LVB ondersteunen bij het versterken en verdiepen van zijn sociale netwerk.

Dit keuzedeel bestaat uit:

- *Theorie, begrippen en opdrachten*

Hierbij leer je over en oefen je met de praktijk. In sommige opdrachten werk je aan beroepsproducten, deze opdrachten herken je aan [BP]. Deze beroepsproducten kun je verzamelen in je portfolio en heb je nodig om de uitdaging aan het einde van het keuzedeel goed af te ronden.

De beroepsproducten in dit keuzedeel zijn:

- verslag diagnostische instrumenten
- drie nieuwsartikelen en samenvatting
- moodboard LVB
- signaleringsplan probleemgedrag
- ABC s-beschrijving probleemgedrag
- vlog Triple diagnose
- interview met een professional
- interview met een ervaringsdeskundige
- profielbeschrijving
- behandelplan
- rollenspel gedrag beïnvloeden
- infographic wet- en regelgeving
- verslag forensische instantie
- flyer overbelasting mantelzorg
- ecogram.

- *Test je kennis*

Hiermee kun je zelf je kennis van de theorie testen.

- *Uitdaging*

Dit is het eindproduct en de afronding van het keuzedeel. Hier werk je gedurende het hele keuzedeel naartoe. En hier word je op beoordeeld.

Voor de uitdaging van dit keuzedeel geef je een eindpresentatie. Je presenteert een infographic over de problematieken van mensen met (SG)LVB. Ook presenteert je een behandelplan bij een eigen gekozen casus.

- *Theorietoets*

Je docent besluit of je ter afsluiting een theorietoets maakt.

Hoofdstuk 1

Mensen met (SG)LVB

Een licht verstandelijke beperking (LVB) is een beperking die je meestal niet ziet en die cliënten zelf vaak liever niet erkennen.

In dit hoofdstuk maak je kennis met de doelgroep; mensen met LVB. Je onderzoekt wat LVB is, wat het veroorzaakt en wat het in stand houdt. Ook leer je hoe je het kunt diagnosticeren.

Aan het eind van dit hoofdstuk

1. weet je wat een licht verstandelijke beperking (LVB) is
2. ken je diagnostische instrumenten die je kunt gebruiken om LVB vast te stellen
3. weet je hoe de (sociaal-emotionele) ontwikkeling van iemand met LVB verloopt
4. weet je welke problemen iemand met LVB kan hebben.

Opdracht 1 Verstandelijke beperking

Mensen met een verstandelijke beperking hebben een lager niveau van functioneren. Kun je zelf antwoord geven op de volgende vragen? Zoek anders informatie op internet.

- Wanneer is er sprake van een verstandelijke beperking?
- Welke niveaus van verstandelijke beperking zijn er?
- Omschrijf per niveau van verstandelijke beperking de kenmerken. Denk hierbij aan omschrijving van het niveau in leeftijd en in IQ.

Gebruik de website voor het maken van de opdracht.

- Mensen met een verstandelijke beperking ontwikkelen zich tot een bepaald niveau. Dit niveau kun je koppelen aan een leeftijd en een fase.

Benoem bij elke verstandelijke beperking tot welke fase diegene zich kan ontwikkelen.

Opdracht 2 LVB

Bekijk het filmpje en maak de opdracht.

het filmpje geeft je een beeld wat LVB kan inhouden.

- Hoe zou je de persoon in het filmpje omschrijven als je alleen de eerste seconden van het filmpje ziet?
- Welke beperkingen heeft de persoon?
- Wat hield het probleemgedrag volgens jou in?
- Waarom zou de persoon zich zo uiten denk je?
- Welke dagelijkse handelingen zijn lastig?
- Wat doet de begeleider om te helpen zelfstandig te worden?
- Wat heeft de persoon inmiddels geleerd?

Licht verstandelijke beperking

Mensen met een **licht verstandelijke beperking (LVB)** zijn een snelgroeiende groep kwetsbaren in onze samenleving. LVB is een **niet-zichtbare beperking**. Of iemand een licht verstandelijke beperking heeft, is zowel qua uiterlijk als qua doen en laten niet altijd direct zichtbaar. Wel kunnen er aanwijzingen zijn: schulden, langdurige werkloosheid, dakloos zijn, het mijden van zorg, isolement, huiselijk geweld of overlast voor de omgeving. Deze problemen ontstaan dan niet doordat iemand niet wil, maar doordat iemand het niet aankan.

In Nederland zijn er ongeveer 74.000 personen met een LVB. Doordat een LVB niet altijd zichtbaar is, is de werkelijke omvang van de groep mensen met een LVB echter lastig vast te stellen.

Definitie

Er is geen eenduidige definitie voor een lichte verstandelijke beperking. De **Praktijkdefinitie** (De Beer, 2011) die in Nederland wordt gebruikt, verschilt bijvoorbeeld van die in de **DSM-5** (handboek voor psychiatrische diagnoses).

Voor beide definities geldt wel dat het **intelligentiequotiënt (IQ)** niet het enige criterium is. Een IQ-score is een momentopname. En alleen een IQ-score is niet genoeg om te bepalen hoeveel en welke ondersteuning iemand met een licht verstandelijke beperking nodig heeft. Daarom komt het sociaal aanpassingsvermogen steeds meer centraal te staan.

Sociaal aanpassingsvermogen is de mate waarin iemand voldoet aan dat wat gezien zijn leeftijd en cultuur van hem verwacht wordt. Om je sociaal te kunnen aanpassen heb je **adaptieve vaardigheden** nodig. Adaptieve vaardigheden bestaan uit:

- conceptuele vaardigheden zoals kunnen lezen, schrijven en rekenen
- sociale vaardigheden zoals communicatieve vaardigheden, omgaan met emoties en het oplossen van sociale problemen
- praktische vaardigheden zoals persoonlijke verzorging en gebruikmaken van openbaar vervoer.

Praktijkdefinitie

De Praktijkdefinitie gaat uit van:

- een IQ-score tussen de 50 en 85
- beperkt sociaal aanpassingsvermogen
Op ten minste twee van de volgende gebieden: communicatie, zelfverzorging, zelfstandig kunnen wonen, sociale en relationele vaardigheden, gebruikmaken van gemeenschapsvoorzieningen, zelfstandig beslissingen nemen, functionele intellectuele vaardigheden, werk, ontspanning, gezondheid en veiligheid.
- bijkomende problematiek
Bijvoorbeeld leerproblemen, een psychiatrische stoornis, lichamelijke problemen, problemen in het gezin en sociale omstandigheden.

Mensen met LVB willen vaak wel, maar kunnen niet altijd alles aan.

Zwakbegaafd

In de praktijkdefinitie wordt de IQ-score tot 85 gehanteerd. Iemand met een IQ-score tussen de 70 en 85 is **zwakbegaafd**. Diegene heeft geen verstandelijke beperking, maar kan wel gebruikmaken van de zorg voor mensen met een LVB. Dat komt doordat die zorgverlening vaak als beste de benodigde ondersteuning biedt. Dit kan alleen als er ook (ernstige) bijkomende psychosociale problemen zijn, omdat dat juist de problemen zijn waarbij ondersteuning nodig is.

DSM-5

Volgens de DSM-5 is er sprake van een verstandelijke beperking wanneer zowel de verstandelijk ontwikkeling (IQ-score 50-55 tot 70) als de adaptieve vaardigheden beperkt zijn. Daarbij is niet het IQ bepalend, maar de adaptieve vaardigheden.

Let op!

In dit keuzedeel wordt uitgegaan van de Praktijkdefinitie.

Oorzaken LVB

Een licht verstandelijke beperking (LVB) kan veroorzaakt en in stand gehouden worden door zowel biologische als sociale en omgevingsfactoren.

Biologische factoren

Een LVB kan ontstaan voor, tijdens of na de geboorte. Tijdens de zwangerschap kan er sprake zijn van een genetische afwijking, ziekte van de moeder of blootstelling aan giftige stoffen als alcohol, drugs en medicijnen. Tijdens de geboorte kan iemand hersenbeschadiging oplopen door zuurstofgebrek of een hersenbloeding. Op latere leeftijd kan een hersenbeschadiging ontstaan door bijvoorbeeld een ongeluk.

Sociale en omgevingsfactoren

Veel kinderen met LVB groeien op in **multiprobleemgezinnen**, gezinnen waarin meerdere problemen voorkomen als verslaving, schulden, mishandeling en misbruik. Ouders uit deze gezinnen hebben vaak zelf een laag IQ en onvoldoende opvoedingsvaardigheden om de ontwikkeling van hun kind goed te stimuleren. Daardoor kan een LVB ontstaan of in stand gehouden worden.

Opdracht 3 LVB in je eigen omgeving

- Ken jij iemand in je omgeving met LVB? Als je niemand kent vraag dan thuis of aan je kennissenkring of zij iemand kennen. Geef een omschrijving van deze persoon.
- Kun je zien dat deze persoon een LVB heeft? Leg uit waarom wel/niet.
- Wat kan hij/zij minder goed?
- Vertoont deze persoon ook probleemgedrag? of heeft hij/zij dat eerder vertoont?
- Welke consequenties heeft eventueel probleemgedrag gehad voor de omgeving van deze persoon?

Opdracht 4 Licht verstandelijke beperking

- Wat is LVB volgens de praktijkdefinitie?
- Uit welke drie soorten vaardigheden bestaan adaptieve vaardigheden?
- Wat is een ander woord voor adaptieve vaardigheden?
- Waarom komt het sociaal aanpassingsvermogen steeds meer centraal te staan?
- Waarom kunnen ook zwakbegaafden gebruikmaken van de zorg voor mensen met LVB?

Opdracht 5 Niet-zichtbare beperking

Een niet-zichtbare beperking herkennen is niet makkelijk.

- Wat wordt er bedoeld met een niet-zichtbare beperking?
- Geef een aantal voorbeelden, waaraan je een niet-zichtbare beperking kunt herkennen.

Gebruik de website voor het maken van de opdracht.

- Maak de test over niet-zichtbare beperkingen.

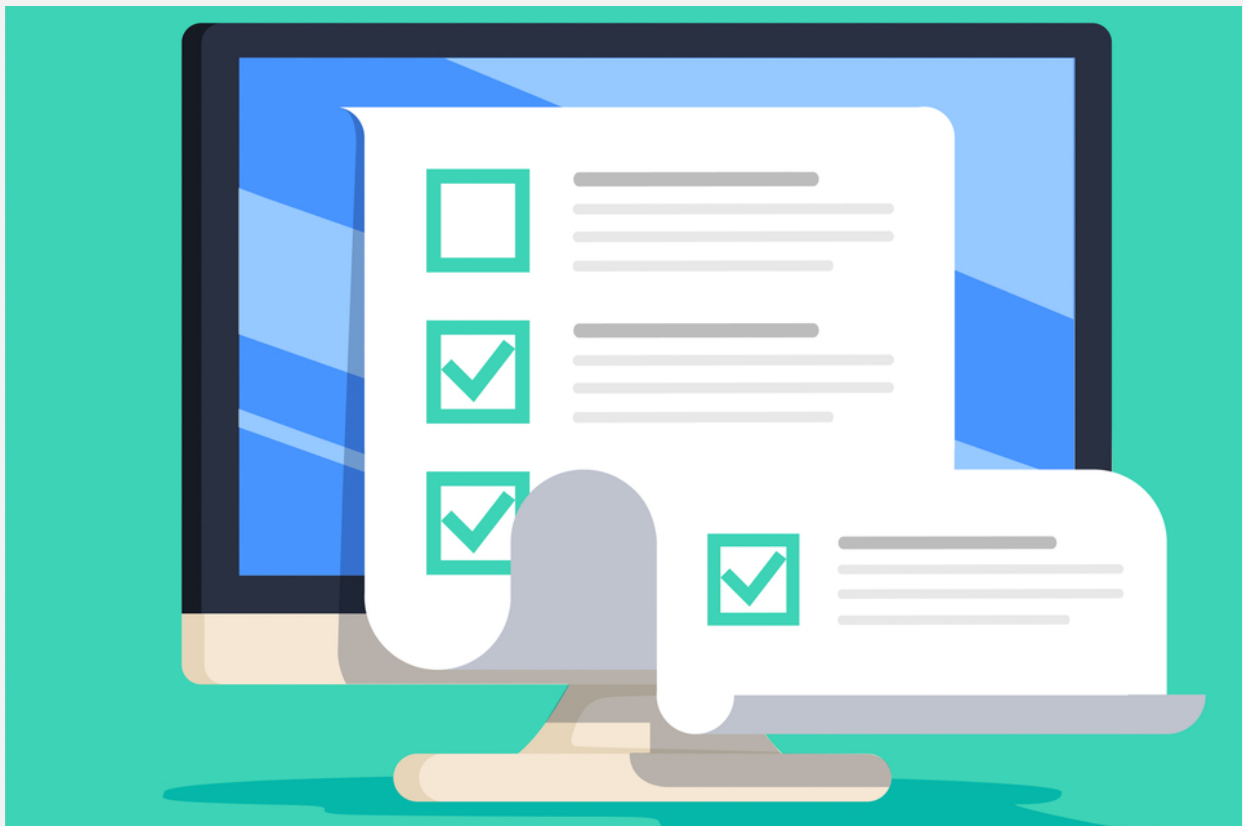
Deze test gaat voor een groot deel over mensen met LVB. Toch zitten er ook een aantal vragen bij over mensen met NAH (Niet Aangeboren Hersenletsel). In gedrag kunnen hier soms overeenkomsten zitten met mensen met LVB.

De test leert je veel over LVB en hoe je hiermee om kunt gaan. Lees daarom de feedback die gegeven wordt bij het uitvoeren van de test goed door. Maak desnoods aantekeningen.

- Wat kwam er voor jou uit de test? Welke onderdelen kon je zo beantwoorden en welke vragen vond je lastig?
- Geef minstens vijf tips voor de omgang met mensen met een niet-zichtbare beperking.

Diagnostische instrumenten

Diagnostiek is het onderzoeken welke ziekte of stoornis iemand heeft. Hiervoor kunnen verschillende methoden en technieken gebruikt worden; **diagnostische instrumenten**. Het stellen van een **diagnose** is belangrijk om zo snel mogelijk passende ondersteuning te kunnen bieden en (gedrags)problemen te voorkomen.

Screeningslijst.

Screening

Om snel te bepalen of er mogelijk sprake is van een licht verstandelijke beperking kan er een screening gedaan worden. Een **screening** is een snelle, korte test. Er zijn drie screeningslijsten die ingevuld kunnen worden door leerkrachten of hulpverleners (in de psychiatrie, dak- en thuislozenzorg of werkzaam bij MEE):

1. SCIL
2. SAF
3. BSA

SCIL

Van de SCreener voor Intelligentie en Licht verstandelijke beperking (SCIL) is een variant voor jongeren van 14 tot 17 jaar en een variant voor volwassenen (18+). De screening bestaat uit 14 vragen en opdrachten.

SAF

De Schaal Adaptief Functioneren (SAF) bestaat uit 15 items en kan worden ingevuld door een leerkracht over een leerling uit groep 5-8.

BSA

De screeningslijst Beoordeling Sociaal Aanpassingsvermogen (BSA) bestaat uit 18 items. Hulpverleners kunnen hiermee het sociale aanpassingsvermogen in kaart brengen en zo nagaan of er mogelijk sprake is van LVB. Er is een variant voor basisschoolkinderen en een variant voor jongeren die het basisonderwijs hebben afgerond (tot 23 jaar).

Diagnostisch onderzoek

Als uit de screening blijkt dat er mogelijk sprake is van een LVB dan moet er altijd uitgebreider diagnostisch onderzoek plaatsvinden. Dit onderzoek wordt meestal in een orthopedagogisch behandelcentrum gedaan. Maar kan ook gedaan worden bij LVB-instellingen of via onderwijsbegeleidingsdiensten. Het onderzoek wordt uitgevoerd door een gedragsdeskundige, psycholoog of orthopedagoog. Daarbij is het belangrijk dat naar de totale persoon wordt gekeken. Niet alleen het IQ is belangrijk, ook het sociaal-emotioneel niveau en het sociale aanpassingsvermogen.

Intelligentie

Voorbeelden van **intelligentietesten** zijn de SON R 2,5-7, de WISC-III NL, RAKIT, GIVO. Al deze testen zeggen iets over wat de persoon cognitief gezien kan. Je moet echter voorzichtig met de uitkomsten omgaan. De IQ-score is altijd een momentopname en achter dezelfde IQ-scores kunnen verschillende vaardigheden en tekorten liggen.

IQ-score

Uit een intelligentietest komt een score voor een:

- TIQ (totaal IQ)
- VIQ (verbaal IQ)
- PIQ (performaal IQ).

Vaak is er bij mensen met LVB sprake van een **disharmonisch profiel**: het performale (praktische) deel van functioneren is vaak beter ontwikkeld dan het verbale (taal) deel. Of andersom.

Sociaal-emotioneel niveau

Het sociaal emotioneel niveau van functioneren zegt iets over wat een persoon aankan. Personen met LVB denken vaak meer aan te kunnen dan daadwerkelijk kan. Ook dan is er sprake van een **disharmonisch profiel**. Voorbeelden van instrumenten die hierbij gebruikt wordt zijn de Esseon-R en de SEO-r.

Sociaal aanpassingsvermogen

Het sociaal aanpassingsvermogen wordt vastgesteld aan de hand van klinische observaties en meetinstrumenten zoals de SRZ-P, BSA, SIVT, Vineland-Z. Ook worden persoonlijkheidskenmerken en gedragsproblemen in kaart gebracht en de ondersteuningsbehoefte omschreven.

Psychiatrische aandoening

Als er bij een persoon naast de LVB een vermoeden is van een psychiatrische aandoening, zal er een psychiater betrokken worden. Deze stelt diagnoses op het vlak van psychische aandoeningen.

Opdracht 6 Diagnostische instrumenten

Of iemand een licht verstandelijke beperking heeft, is vast te stellen met diagnostisch onderzoek. Ook al hoef je niet zelf de diagnose te stellen het is wel goed om wat af te weten van de diagnostische instrumenten die kunnen worden ingezet.

- Waarvoor worden screeningsinstrumenten gebruikt?
- Wat wordt er onderzocht tijdens een uitgebreid diagnostisch onderzoek?
- Zoek op internet informatie over twee intelligentietesten. Leg uit wat er gemeten wordt en geef aan wat de verschillen en/of overeenkomsten tussen de beide testen zijn.
- Geef een voorbeeld van een instrument om het sociaal aanpassingsvermogen in kaart te brengen.
- Wat wordt er bedoeld met een disharmonisch profiel?

PORTFOLIO

Opdracht 7 Diagnostisch onderzoek [BP]

Vorbereiden

Uitgebreid diagnostisch onderzoek wordt uitgevoerd door een gedragsdeskundige, psycholoog of orthopedagoog. Bij deze opdracht ga je op onderzoek uit naar het doen van diagnostisch onderzoek. Dit doe je door contact te zoeken met mensen uit die zich hier mee bezig houden. Wellicht is dit iemand bij de instantie waar je stageloopt of werkt of ken je iemand uit je eigen netwerk.

Uitvoeren

- Ken je zelf iemand met een van deze beroepen? Zo ja, wie? Zo nee, zoek in je netwerk of op internet naar iemand met een van deze beroepen.
- Neem contact op met de persoon. Maak een afspraak voor een (telefonisch) gesprek of spreek af om via e-mail te communiceren.

Stel in ieder geval de vragen:

- Op welke wijze komt hij/zij tot een diagnose?
- Welke instrumenten/methodieken gebruikt hij/zij daarbij?
- Wie maken er allemaal gebruik van de gestelde diagnose?

Heb je zelf nog vragen, stel deze dan ook.

- Maak een verslag van maximaal één A4'tje van je bevindingen.

Terugkijken

- Beoordeel jezelf. Zet een kruisje in de kolom die voor jou klopt.

Beoordeling		
Ik heb op de juiste wijze iemand benaderd.		
Ik heb duidelijke vragen gesteld.		
Ik heb de informatie goed samengevat.		
Ik heb het verslag in goed Nederlands geschreven.		
Ik heb het verslag een aantrekkelijke en verzorgde lay-out gegeven.		

Functioneren met LVB

Bij iemand met LVB zijn de verstandelijke ontwikkeling en de adaptieve vaardigheden beperkt. Je kunt dit op verschillende manieren herkennen.

Cognitief gebied

Op cognitief (verstandelijk) gebied is kenmerkend voor iemand met LVB:

1. concreet en situatie-specifiek denken
Hij denkt na over het hier en nu en over de dingen die hij waarneemt. Hij denkt na over de situatie waarin hij nu zit, maar niet over het grotere geheel.
2. veel uitleg en herhaling nodig
Eén keer uitleggen is niet voldoende om iets te weten.
3. weinig selectieve aandacht
Hij vindt het lastig om zich op iets te concentreren of te focussen.
4. leren door concreet ervaren en voorbeelden geven
Hij leert beter door te ervaren, door het zelf te doen. Uitleggen heeft vaak minder zin.

Motorisch gebied

De lichamelijke ontwikkeling van iemand met LVB verloopt net als bij anderen. Toch is er wel verschil. Iemand met LVB heeft een korte spanningsboog. Hij is snel afgeleid, moe of raakt snel zijn interesse kwijt. Hij is dan geneigd om op te geven.

Mensen met LVB kunnen wel goed zijn in specifieke praktische vaardigheden, omdat zij vaak het liefst met hun handen werken.

Sociaal gebied

Op sociaal gebied is kenmerkend voor iemand met LVB:

1. sociale onhandigheid
Hij weet soms niet goed hoe hij met anderen om moet gaan.
2. zwakke sociale verantwoordelijkheid
Met de juiste begeleiding kan iemand met LVB leren om zijn sociale verantwoordelijkheid te vergroten.
3. moeite met sociale vaardigheden
Het kan moeilijk zijn om contacten aan te gaan en te onderhouden. Daar is soms ondersteuning bij nodig.
4. gebondenheid en/of loyaliteit aan belangrijke personen
Hij kan erg hechten aan een belangrijk persoon, zoals een familielid, een vriend of een verzorgende.

Communicatief gebied

Iemand met LVB heeft vaak moeite met non-verbale communicatie. Hij begrijpt niet altijd wat ermee bedoeld wordt en kan daarom anders reageren dan je zou verwachten. Grapjes worden vaak niet begrepen en uitdrukkingen worden letterlijk genomen.

Dagelijks functioneren

Over het algemeen kan iemand met LVB zich goed redden bij dagelijkse handelingen, soms met wat ondersteuning. Hij kan zichzelf wassen en aankleden, zich verzorgen en eten en drinken. Andere handelingen kan hij goed aanleren, zoals het doen van boodschappen, het verzorgen van de maaltijden en het schoonhouden van het huis. Er is ondersteuning nodig bij ingewikkeldere handelingen, zoals het doen van de administratie.

Iemand met LVB kan sommige handelingen goed aanleren.

Opdracht 8 LVB en social media

Lees het artikel en maak de opdracht.

Jongeren met LVB maken net als andere jongeren vaak gebruik van social media. Het is voor hen een makkelijke manier om contact te leggen met anderen. Vooral omdat het contact niet direct face-to-face is.

Maar er zijn natuurlijk ook valkuilen. Uit onderzoek blijkt dat jongeren met LVB vaker in de problemen komen door social media dan andere jongeren.

- a. Wat valt jou het meeste op bij het lezen van dit artikel?
Er is geen goed of fout antwoord. Het gaat erom wat voor jou het meest in het oog springt als het gaat om deze doelgroep en het artikel.
- b. Hoe komt het dat jongeren met LVB eerder slachtoffer worden van onlinemisbruik?
- c. Jongeren met LVB kunnen zowel dader als slachtoffer zijn van onlinemisbruik. Op welke manieren?
- d. Welke gevaren zie jij nog meer voor mensen met LVB in relatie tot het gebruik digitale middelen?
- e. Hoe zou jij hen daarin begeleiden?

LVB groepen

Mensen met LVB kunnen onderverdeeld worden in de volgende groepen:

1. Jeugd met LVB (0-18 jaar)
2. Niet-zelfstandige (jong)volwassenen met LVB (18+)
3. Zelfstandige volwassenen met LVB (18+).

Jeugd met LVB

Kinderen en jongeren met LVB hebben een grotere kans op het ontwikkelen van emotionele problemen, gedragsproblemen en psychische stoornissen. Ook komen jongeren met LVB meer dan gemiddeld in aanraking met justitie

De sociale omgeving van deze jeugd bestaat vaak uit mensen die zelf ook verstandelijk beperkt of sociaal kwetsbaar zijn. Soms gaat het om multiprobleemgezinnen.

Casus Reinder

Bij Reinder (7) wordt spelen snel schelden, dreigen en slaan. Hij kan flink boos worden. Als hij niet op tijd wordt gecorrigeerd, loopt de spanning snel op. Uiteindelijk vliegen de stoelen dan door de kamer. Voor zijn familie is het lastig om goed met zijn gedrag om te gaan. Ook omdat andere gezinsleden een psychiatrische stoornis hebben. Reinder heeft bijzonder veel structuur nodig. Vanaf het moment dat hij die kreeg – op school en in de dagbehandeling – is hij met sprongen vooruitgegaan.

Niet-zelfstandige (jong)volwassenen met LVB

Deze groep heeft een biologische leeftijd van 18+, maar functioneert op een leeftijd van bijvoorbeeld 10 of 12 jaar. Zij moeten of willen graag zelfstandig zijn en zelfstandig wonen. Maar kunnen dit (nog) niet. Omdat zij hulp nodig hebben bij hun dagelijks leven:

- dagstructuur (vrijtijds- en dagbesteding)
- sociaal acceptabel gedrag vertonen
- gezonde relaties ontwikkelen
- organiseren van het huishouden
- verantwoord omgaan met geld
- enzovoort.

Het niet-zelfstandig kunnen zijn kan leiden tot (onbedoeld) risicovol gedrag. Bijvoorbeeld bij relaties en financiën. Daarnaast kan sprake zijn van probleemgedrag.

Casus Esmee

Bij haar geboorte waren Esmee's ouders verslaafd. Haar oma zorgde voor Esmee tot ze zes jaar was. Ze heeft daarna op verschillende plekken en in verschillende woongroepen gewoond. Op haar twaalfde kwam ze terecht in een orthopedagogisch behandelcentrum. Daar krijgt ze training in (sociale) vaardigheden op de leefgebieden wonen, onderwijs/arbeid en vrije tijd. Ze wordt begeleid op weg naar zelfstandig wonen.

(Jong)volwassenen met LVB willen graag zelfstandig zijn, maar kunnen dit niet altijd aan.

Zelfstandige volwassenen met LVB

Deze groep volwassenen functioneert binnen een bepaalde structuur redelijk tot goed. De structuur kan te maken hebben met bijvoorbeeld werk, inwonen bij ouders of een vaste relatie. Deze mensen zijn vaak erg kwetsbaar. Na een heftige gebeurtenis zoals ontslag, overlijden van familie of scheiding, raken deze mensen ontregeld. Dan ontstaan vaak problemen als schulden, huisuitzetting en grote emotionele verwarring. Zij zijn geholpen met tijdelijke intensieve ondersteuning. Vaak helpt het om een (nieuw) sociaal netwerk op te bouwen waar ze op terug kunnen vallen.

Omdat deze groep in bepaalde mate goed functioneert, is LVB lang niet altijd officieel vastgesteld.

Casus mevrouw Kessels

Mevrouw Kessels (41) verblijft nadat ze dakloos is geworden in een crisisopvang. Ze heeft nooit op zichzelf gewoond. Eerder woonde ze samen met haar ex-man in een caravan maar hij was verslaafd en mishandelde haar. Mevrouw Kessels is weggelopen en is toen in een Blijfgroep terecht gekomen. Uit recent onderzoek is gebleken dat mevrouw een IQ heeft van 65. Ze heeft problemen op meerdere levensgebieden.

Ouders met LVB

Een bijzondere groep betreft (jong)volwassenen die een kind hebben of gaan krijgen. Door het krijgen van een kind kan iemands leven sterk ontregeld worden. Door hun verstandelijke beperking redden ze het niet (meer) om zelfstandig voor zichzelf en het kind te zorgen. Vaak is er geen netwerk waar ze op terug kunnen vallen. Soms komt iemand direct bij zwangerschap en geboorte in de problemen, soms pas na verloop van tijd als er meer opvoedkundige vaardigheden gevraagd worden.

Casus Maria

Maria (23) bevalt over een paar maanden van haar kind en kan niet meer in haar gehuurde kamer blijven wonen. Ze huurt een kamer bij een man met een verslavingsprobleem. Maria heeft geen sociaal netwerk. Ze heeft één zus maar het contact is door ruzies in het verleden oppervlakkig. Marie heeft een schuld van ongeveer €5.000,- en krijgt een Wajonguitkering.

Opdracht 9 Zelfstandige volwassene met LVB

Mensen met LVB kunnen onderverdeeld worden in verschillende groepen.

- a. In welke groepen kunnen mensen met LVB onderverdeeld worden?

Bekijk het filmpje en maak de opdracht.

- b. Wat maakte het voor René moeilijk om contact te maken met andere mensen?
- c. Wat betekent het voor René dat hij een licht verstandelijke beperking heeft, en hoe heeft dat invloed gehad op zijn leven?
- d. Wat heeft de organisatie MEE voor René betekend?

Bekijk het filmpje en maak de opdracht.

- e. Welke signalen in het verhaal van Ahmed wijzen erop dat hij mogelijk een licht verstandelijke beperking heeft?
- f. Wat betekent het voor Ahmed dat hij een begeleider heeft, en waarom is dat belangrijk?
- g. Wat zou een goede manier zijn om met Ahmed te communiceren gezien zijn licht verstandelijke beperking?

Opdracht 10 Praktijkverhalen LVB

Om te ontdekken hoe een LVB voor iedereen anders kan zijn ga je een aantal praktijkverhalen lezen.

Gebruik de website bij het maken van de opdracht.

- a. Lees drie praktijkverhalen op de website en maak van elk van deze verhalen een korte samenvatting van maximaal 50 woorden.
- b. Geef in een algemene samenvatting van maximaal 200 woorden weer wat je geleerd hebt door het lezen van deze verhalen. Zijn er grote verschillen of zijn er ook overeenkomsten?

Opdracht 11 Nieuwsartikelen [BP]

Voorbereiden

Je leert meer over een onderwerp door zelf te zoeken naar meer informatie.

Uitvoeren

- a. Zoek op internet, in een krant of een magazine drie artikelen over LVB.
- b. Lees de door jou gekozen artikelen goed door. Welk artikel springt er voor jou het meest uit?
- c. Waarom sprong dit artikel er voor jou het meeste uit? Wat raakte je of wat vond je interessant?
- d. Geef van het artikel dat er voor jou het meest uitsprong een korte samenvatting. Kies zelf hoe je de samenvatting maakt, bijvoorbeeld in een blog of vlog.

- e. Lever de drie artikelen en je samenvatting in.

Terugkijken

- f. Beoordeel jezelf. Zet een kruisje in de kolom die voor jou klopt.

Beoordeling		
Ik heb op een goede manier gezocht naar drie artikelen.		
Ik heb drie passende artikelen gevonden.		
Ik heb de informatie van een artikel goed samengevat.		
Ik heb de samenvatting in goed Nederlands geschreven of verteld.		

Begrippen

Adaptieve vaardigheden

Bestaan uit conceptuele vaardigheden, sociale vaardigheden, praktische vaardigheden.

Diagnose

Het vaststellen van een ziekte of stoornis.

Diagnostiek

Het onderzoeken welke ziekte of stoornis iemand heeft.

Diagnostische instrumenten

Methoden en technieken die gebruikt worden om een diagnose te stellen.

Disharmonisch profiel

Wanneer het performale (praktische) deel van functioneren beter is ontwikkeld dan het verbale (taal) deel. Andersom kan ook. Of wanneer iemand denkt meer aan te kunnen dan hij daadwerkelijk kan.

DSM-5

Handboek voor psychiatrische diagnoses.

Intelligentietest

Een test die een score geeft voor wat iemand cognitief gezien kan.

Intelligentiequotiënt (IQ)

Een score van de mate van intelligentie.

Licht verstandelijke beperking (LVB)

Een beperkt verstandelijk vermogen en sociaal aanpassingsvermogen.

Multiprobleemgezinnen

Gezinnen waarin meerdere problemen voorkomen als verslaving, schulden, mishandeling en misbruik.

Niet-zichtbare beperking

Een beperking die in het uiterlijk of doen en laten van iemand niet direct zichtbaar is.

Praktijkdefinitie

Een veelgebruikte definitie voor LVB.

Screening

Een snelle, korte test om te bepalen of er mogelijk sprake is van een ziekte of stoornis.

Sociaal aanpassingsvermogen

De mate waarin iemand voldoet aan dat wat gezien zijn leeftijd en cultuur van hem verwacht wordt.

Zwakbegaafd

Iemand met een IQ-score tussen de 70 en 85 is zwakbegaafd.

Opdracht 12 Test je kennis

Doe nu een kennistest. Zo kom je erachter of je genoeg kennis in huis hebt over de theorie.

- a. Waarom is LVB een niet-zichtbare beperking?
- b. Met welke twee criteria wordt bepaald of iemand LVB heeft?
- c. Waaruit bestaan adaptieve vaardigheden?
- d. Welke factoren veroorzaken LVB en houden LVB in stand?
- e. Wat is diagnostiek?
- f. Noem drie voorbeelden van screeningslijsten voor iemand met LVB.
- g. Uit welke drie delen bestaat een IQ-score?
- h. Wat is een disharmonisch profiel?
- i. Op welke gebieden laat iemand met LVB kenmerkend gedrag zien?
- j. In welke drie groepen kun je mensen met LVB onderverdelen?